

A díszvendég, Slawomir Mrozek

■ SPIRÓ GYÖRGY

Az író ott van otthon, ahol beültetik, ahonnan elűzik, majd ahová visszatér egyszer vagy elevenen, vagy pedig a koporsóját cipelik hónapra ünnepélyesen néhány évtized vagy évszázad múltán.

Slawomir Mrozek, noha először jár nálunk tudomásom szerint, Magyarországra mégiscsak hazaérkezett, úgyszólván disszidált, elevenen és jó színben, ahogy látom, és ez azért mégiscsak a jobbik eset. Slawomir Mrozek ugyanis Magyarországon jó sokáig be volt tiltva, magyar drámaíróknak lehetett tekinteni tehát, és lett is méltán hírneve honunkban. Világhírű drámáját, a Tangót magam például '65-ben a belgrádi Drámai Színházban láttam először, pompás előadás volt, remek színészekkel, irigyeltem a jugoszlávokat akkor, és ifjonti hévvel bár, ám kétségek közt vergődve reméltem, hátha még az én életemben magyarul is előadják egyszer.

Az idő tájt Mrozek már Nyugaton élt. Nálunk a Tangót veszedelmesnek ítélték, talán nem csak a szerző holléte okán.

Darabjai közül csak néhány egyfelvonásost engedtek játszani vidéken vagy Pesten stúdióban eldugva és kevés előadásban, ahogy az akkori jobb magyar írók műveit is persze, és nagy áttörésnek számított, amikor tizennégy évvel a mű születése után, '78-ban Paál István Szolnokon végre megrendezhette. Emlékszem, még a nyocvanas években is feltűnést keltett, amikor első drámáját, az '58-ban írott Rendőrséget Kaposvárott, csaknem negyven évvel a születése után, elő lehetett adni.

Lehet, hogy nem tudja, de ő bizony magyar drámaíró, *Eörsi, Görgey* és *Hubay* közeli rokona.

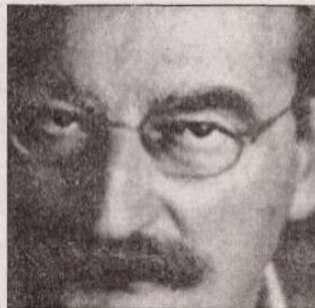
Még humoristának is magyar.

Könyveden odakent novelái mintha *Karinthy Frigyes*, *Nagy Lajos*, *Órkény* vagy a fiatal *Moldova* humoreszkjei, állatmeséi, egypercesei és Mesék a téren ciklusa körébe tartoznának.

Gyermekmeséjét, amelyben Lengyelországon át lohol három kölyök egy szumátrai majomemberrel, *Lázár Ervin* is írhatta volna. Ifjúkori karikatúráit a lengyel-ségről mintha *Tandoriba*, a

grafikusba oltott *Kaján Tibor* rajzolta volna.

Azt mondja *Jan Kott*, hogy *Witkiewicz* Vízityúkjának negyedik felvonása a Tangó, csak éppen pár évtizeddel később született. Persze, hogy igaz

van, nem tagadom én, hogy Slawomir Mrozek valamennyire lengyel is, persze, darabjaiban *Wyspianski*, *Witkiewicz*, *Gombrowicz* meg a többiek paródiáit parodizálja, ettől lesz komoly, és *Esslinéknek* is igazuk volt, hogyne, amikor *Jarrytól*, *Dürrenmattól* és *Ionescótól* kezdve *Pinterig* mindenkivel rokonították, akivel csak lehetett. Gyanúm szerint van benne valami alapvetően franciás vonás is, mint az egész lengyel drámában: e két

nemzet drámaírói rendkívül imádják a szöveget önmagában, számukra egy-egy mondat, egy-egy filozófiai okfejtés önmagában gyönyörűség, a retorika nálunk mély színházi hatást képes elérni, ami a mi magyar drámánkban és magyar befogadói fülünkben nem egészen így van. De hát sikerrel megy most is a Bárkában a *Mulatság* például, eszerint nem vagyunk a retorikai gyönyörre teljességgel érzéketlenek.

Van valami nagyon fontos, amire a Szerellem a Krímbe krakkói előadását nézve jöttem rá végre: hogy ugyanis Slawomir Mrozek azért válhatott világhírű világpolgárrá, mert a manapság különösen gyakorta gyalogzott felvilágosodott racionalizmus hűséges gyermeke, s ettől látja annyira abszurdnak azt, ami valóban abszurd. Közös tapasztalatunk márpedig, hogy alig van az emberi társadalomnak jelensége bárhol a mai világban, amelytől ne állhatna égnek a hajuk.

Slawomir Mrozek ebből a szempontból is, többszörösen is hazaérkezett a mai Magyarországra.

Legyen tehát üdvözölve nagy-nagy szeretettel.